„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом петком недељом, на целом табаку, а уторником на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
За Србију (у сребру).
за годину 35 дин. на пола године 17½ дин. на четврт године 9 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слов а за жиг плаћа се по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а предплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад у дунавској улици.

РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 54. У Новоме Саду у среду 8. (20.) априла 1881. ГОДИНА XVI.

ГОВОР Дра МИХ. ПОЛИТ-ДЕСАНЧИЋА, којим је српску бирачку конференцију отворио.

Велештовани зборе!

Минуло је томе много година како није било српског општег бирачког збора и договора. Још од последњег збора у Вел. Бечкереку г. 1872. баш лицем на Цвети дакле за пуних 9 година неимасмо скупног бирачког састанка да се о избору, о политичном правцу наши српски кандидата посаветујемо. Све политичке странке у Угарској и представници тих странака држе за своју дужност што чешће такове бирачке зборове држати, јер само у таким зборовима могу да се распростру, да се утврде она начела која поједина странка заступа. За то су важни такови бирачки зборови за читав политичан живот у једној држави. Они дају правац изборном кретању, према том кретању и према политичној струји испадају избори, а према изборима, у свакој уставној држави мењају се владе. То смо од скора видили са великом променом владе у Енглеској, јер чим је друга струја у изборима наступила, морала је пређашња влада одступити. Енглеска, пређе велика поборница за Турску, са променом владе ступила је у редове противника Турске.

И у нашој отачбини, у Угарској, видесмо пре шест година велику промену у влади. Пређашња средња левица сложила се са деаковом странком, те је такозвану либералну странку образовала. Неко време, поред крајње левице постајала је као крајња десница, консервативна странка, но у сљед иступа многи чланова из тако зване либералне или владине странке образовала се у скупу са консервативном партијом: сједињена опозиција. Ово су странке које и сад на угарском сабору постоје и која свака за себе на том ради, да при изборима до већине дође или да што више посланика од своје странке на угарски сабор пошље. У том обзиру започело је у велико изборно кратање у читавој Угарској.

Поред мађарских политичних странака на угарском сабору има још једна странка: народносна странка. Та странка у пређашње доба имала је свој посланички клуб. Бар Срби и Романи имали су свој заједнички клуб, дочим су Саси засебно клуб образовали. Но од кад су се Романи у пасивност повукли, није се више тај заједнички клуб образовао. Ал Срби посланици народне опозиционе странке, ма у како малом броју били, образовали су свој посебан клуб, као састанак за већања у важнијим стварима. Тако је са заједничког договора проистекла и она адреса на престолну беседу коју смо ми Срби посланици у почетку саборске периоде од год. 1878. поднели.

По примеру других странака на угарском сабору, и ми посланици српске народне опозиционе странке држасмо за дужност, позвати српски бирачки збор.

Да таког састанка за толико година било није, заиста је врло жалостан појав. Је су ли томе околности времена, је ли наша немарност, наша успавалост крива? Да су околности времена за последњих 4—5 година заиста критичне биле, то се неда порицати. Сви знамо за оно критично стање у ком се налазисмо за последњи заплета на истоку. Но као да је и иза тих заплета остао неки немар у нами за сваки политичан живот. Кад се опоменемо оног живог политичког, уставног кретања у српског народа, оног пулзирајућег свежег гибања у свакој политичној појави, као што је то у пређашњим годинама било таки иза успостављања устава у нашој отаџбини — па кад сравнимо данашњу апатију тако рећи на свима линијама, то се заиста жалостити морамо. Изгледа, као да се клонимо свега онога, што би са политичним питањима у свези било. Но морамо се запитати: нисмо ли и ми Срби уставни грађани ове наше отаџбине као и други, па оно, што је у оквиру устава слободно другима, то не може ни нами забрањено бити. Када свака политична странка у нашој отачбини себе организује, када своја начела утврђује и распростире, за своје кандидате ради, да им победу извојује — за што да наша странка не би то исто радила? Изборно уставно кретање, што је у читавој нашој отаџбини већ у велико започело, не треба ни нас неприправне да нађе.

Ми држимо да свест српска, да политична свест нашега народа још малаксала није. То се видило и пре три године, када српски бирачи тако рећи сами себи остављени, ипак знадоше у неким изборним срезовима нашој странци победу извојевати.

Но баш пре три године показала се велика оскудица заједничког збора и договора. Што избори по нас још горе испали нису и што још већи пораз претрпили нисмо, имамо само захвалити будној свести бирача у појединим срезовима.

Пре три године по тадашњим околностима, није ништа преостало, но да политично друштво „Коло“ бирачком кретању неки и неки правац даде. Но ово је било са многим незгодама скопчано. Неимајући подробног знања о околностима појединих срезова и ослањајући се на поједине писмене информације, често се није могла погодити жеља појединих срезова, није се могла дати директива, није се могао дати правац у изборном кретању. Ово је била наравна посљедица, што бирачка српска конференција није предходила, што се представници из разни српски срезова нису посаветовали и договорили.

Ми се надамо да ће тој оскудици, што је пре три године владала, са овом сазваном конференцијом бити поможено.

Српском срцу годити мора, кад после толико година опет види честите представнике појединих бирачких срезова у скупу сабране за цели народне српске ствари.

Када поборнике народне ствари овако скупа у колу видимо, онда нам је срце весело, јер нас храбри убеђење, да је свест српска још будна, да наше снаге још малаксале нису, да се умемо још одушевљавати за наше народне ствари.

Вама, браћо, који се на наш позив одазваste, те непожалисте труда овамо доћи, ми вам се у име наше народне ствари најсрдачније захваљујемо.

Ако би хтели сад да означимо предмете већања на овом збору, то кад би о том било говора, да се наша народна опозициона странка тек ствара, то би наравно на првом месту већања, морао доћи програм на основу кога се која странка ствара. Но српска народна опозициона странка, она већ од толико и толико година постоји, и она у себи већ носи онај програм, који је још пре толико година створен, обновљен и према околностима у ешен. Ми имамо програм бечкеречки од г. 1869. од г. 1872 и изјаву „Кола“ од год. 1878.

Главно је да српска народна опозициона странка зна политичан правац кога се има држати, и тога се правца као што сте видили српски посланици наше странке на угарском сабору свагда држали.

По томе тога смо мњења, ми сазивачи, да на овом збору није нужно какова програма износити и о том већати. Највише могли би се посаветовати о некој директиви нашим кандидатима у стварима, које су се променуле. Могло би се о том посаветовати, какав положај да заузму српски посланици наше странке на угарском сабору према другим мађарским странкама. Да положај тај треба да је опозициони док влада садања струја против народности — по себи се разуме. До пре три године српски посланици народне опозиционе странке заузимали су своја места на крајњој левици и ово је било у духу бечкеречког програма, где је стојало да Срби посланици имају потпомагати ону опозициону странку, која је за укидање делегација и заједничког министарства, а то је крајња левица.

Но велика државоправна питања међу Угарском и Аустријом не могу се у првој линији српског народа тицати. То ми можемо оставити мађарским странкама. И зато нема потребе да ми у том обзиру крајњу левицу подупиремо. Ал има још нешто што нас је морало од крајње левице одстранити.

Од доба источни заплета, кад се видило да крајња левица у највећој мери подпомаже Турке против Хришћана, српским посланицима није приличило да у таком друштву буду и зато су они још пре три године таки по отварању сабора заузели места међу Хрвате, Романе и Сасе тамо у висини, на средини сабора — задржавајући наравно своје опозиционо становиште. Значајно је да сада та места некако сачињавају групу свију народности.

Приликом велике расправе о уважању мађарског језика у основне школе, ми смо са ти места сви заједнички одржали борбу пуни 8 дана против свију за то питање сједињених мађарских странака. Питање дакле, коју ће опозициону странку српски посланици подпомагати, није главно. Главно је да српски посланици стоје у опште у опозицији против садање струје која није пријатељска народностима.

Од доба последњег састанка у Бечкереку источно питање дошло је на површину. И ту наравно да српски посланици имају своје становиште заузети. Ми досадањи српски посланици народно-опозиционе странке, као што смо то у нашој адреси изјавили, при свој лојалности, неможемо се слагати са источном политиком у обзиру окупације Босне и Херцеговине. У том смо ми, ма и са разних гледишта били сагласни са свима странкама опозиције мађарске. Тога би се наравно и будући наши кандидати имали држати.

Што се народносних питања тиче, по себи се разуме да српски посланици наше странке имају заједнички радити у народностим питањима са осталим народносним посланицима, наиме са Романима и Сасима.

Српски посланици имали би још и ту посебну дужност, да у духу бечкеречког програма подпомажу хрватске захтеве и да бране што већу самосталност Хрватске, јер са спојењем Крајине, хрватска државоправна ствар постаје и српска ствар.

То би од прилике оно било што би као у неку допуну или управо у конзеквенцију нашег досадањег програма спадало.

Но наша саветовања имала би поглавито за предмет: изборно кретање што га по примеру других странака имамо створити.

Избори за идући сабор угарски по данашњим околностима постају врло важни. Пре три године било је разни мнења. Неки су мислили да би ваљало да се повучемо у пасивитет као ердељски Романи. Ал је ипак и пре три године превладало мњење да учествујемо у изборима. Сада су ти избори много важнији. Ердељски Романи хоће да оставе пасивитет и да учествују у изборима. Тиме ће број народносни посланика знатно повећан бити. Но и политичне околности даваће важност гласу народносних посланика. Како развитак ствари у самој монархији, тако и ствари на истоку, прибавиће важност сваком гласу од стране народносни посланика.

По томе за идући сабор угарски треба да нам је девиза: што више српски посланика наше странке да пошљемо на угарски сабор.

Ми од прилике знамо изборне срезове у којима имамо српску већину. У тим срезовима треба све да употребимо да нашим кандидатима већину прибавимо. Но ваља да се посаветујемо и о том, како да се Срби држе у оним изборним срезовима где су наједнако или у повећој мањини.

За то би ваљало избрати један централни бирачки одбор, у којем би било чланова како одавде из Н. Сада, тако и из свију изборни срезова, те би тај централни одбор све једнако у додиру био са појединим изборним срезовима.

Главно је да се створи живо изборно кретање у корист наше странке и наших кандидата. Импулс к томе ваља у првом реду да даду она браћа, која су се на овај збор потрудили и која ће после овдашњег саветовања у свој срез се вратити.

Покажемо ли при идућим изборима нашу политичну свест, покажемо ли изборима да умемо српском имену и српској ствари поборнике набавити, покажемо ли да у нами има још одушевљења за ствар наше народности, да има праве српске свести, онда немамо узрока о нашој будућности се посумњати, онда можемо казати оно, што сам ја у мом последњем говору саборском рекао: наша је будућност.

Поздрављајући вас браћо добродошлицом, изјављујем већања за отворена. (Бурно живио!)

Но пре него што би већању приступили ваљало би изабрати председника, који ће већања руководити ,и перовођу, који ће говорнике бележити. Изволите дакле у том смислу поступити.

Бирачки збор,

српске слободоумне народне странке.

На позив што су га пре не давног времена на бираче српске народности издали др. Мих. Полит-Десанчић и др. Ника Максимовић, посланици српске слободоумне опозицијоне странке на сабору у Будим-Пешти, сакупило се у недељу 5. априла у нашем месту од прилике до две стотине бирача из српских изборних срезова.

Око једанајст часова пре подне отвори скупштину бирачку посланик уздинског среза др. Мих. Полит-Десанчић. Пошто је поздравио добродошлицом бирачки збор, пређе говорник по разјашњење самога смера овога састанка.

Говор му о том саопштавамо у свој опширности на првом месту нашега листа. Кад је говорник довршио своја разлагања, позва сакупљене бираче, да пре свега изаберу за руковање расправе овога збора нужне часнике, на име председника и бележнике.

Пошто се акламацијом обави избор председника др. Мих. Пелит-Десанчића и перовођа, адв. Паје Гостовића и Мише Димитријевића и пошто ови заузеше своје места узе реч

М. Димитријевић. Пре свега поздравља овај скуп, који се данас после пуних 9 година дана састаје, са добродошлицом, јер у њему види, да је уставна свест нашег народа још жива и будна. На првоме је месту, да се после толико времена запитамо, да ли немамо можда на своме програму што променути. За цело ово време, а нарочито у последње доба слушали се гласови, да би ради успешнијег политичног рада требало изменути пре 12 и пре 9 година утврђени бечкеречки програм, и наводило се за разлог, да се многе околности, које је бечкеречки програм у виду имао, променуле, те су по томе неке тачке програма беспредметне постале, и даље, да се у бечкеречком програму налазе и таке тачке, које су у данашњим околностима неоствариве. Но не само то, него се говорило, да се фактично од тога програма и отступило, а нарочито услед прогласа „српског новосадског кола“ од пре три године. Ово не стоји, ни једно ни друго. Нарочито не стоји последње, јер „Коло“ није прво нигде изрично порекло бечкеречки програм, а напротив изрично је изјавило, да су „наша начела“ позната, те да по томе морамо бирати такве посланике, који та начела исповедају. Под овим се разумевао бечкеречки програм, што говорник сада отворено исповеда, јер му је ствар добро позната, пошто је и он био у одбору, коме је „Коло“ руковођење избора поверило. Што се поред свега тога трубило, да није тако, то су биле само непријатељске махинације, које су хтеле да у оним, по себи већ тешким околностима произведу расцеп у нашој народној странци. Што се тиче самога меритума, да ли да се програм измене или не, он држи да га с обзиром на то, што се ни околности ни наш положај нису променули, не треба мењати, јер у њему види све оно, што треба за кажипут и за руковођу нашим посланицима у њиховој саборској радњи да служи. Ако је нешто по себи отпало, оно и тако не постоји више. А што се тиче онога, што би у данашњим околностима непостижно било, то у програму никако не смета, шта више нужно је, јер означава крајњу мету и тежњу нашу, које се, и ако је ова данас неизведива, опет тако одрећи не можемо. Пошто се дакле није нигде од програма бечкеречког отступило, и пошто су се и посланици наши за ове последње три године њега строго придржавали, пошто се даље околности нису променуле и према томе нужде промени нема, то он ставља овај предлог:

1.) да се радња око избора пре три године сматра као радња на темељу већ утврђеног бечкеречког програма, и да се са одобрењем на знање узме;

2.) исто тако да се изјави признање посланици-

ма српске слободоумне странке на њиховом раду на угарском сабору за последње три године, пошто је иста у смислу бечкеречког програма;

3.) да се изјави, да се при бечкеречком програму и даље остаје, и

4.) да се према томе питање програма не подвргне дискусији.

Пошто је предлагач прочитао свој предлог, узе реч

Јаша Томић из Вршца, те поче говорити против бечкеречког програма и начина, којим је исти извађан до данас. Наглашује, да бечкеречки програм не узима у обзир материјалне интересе нашега народа, и рече, да је то питање хлеба, без којега народу нема спаса. Како се говорник у свом даљем разговору удали сасма од предмета, а пређе на социјалистичко поље, то се зачуше гласови „на ствар“, и да му се реч одузме.

Председник пита збор, да ли да Томић и даље говори или да му се реч одузме.

Др. Ил. Вучетић изјављује да је ово ствар председништва а не бирачког збора, у осталом је за то, да се говорнику не одузме реч, но да се овај држи строго предмета у својим разлагањима.

Јаша Томић изјављује, да пристаје на бечкеречки програм, и да одустаје од даљег разлагања, но да жели да се усвоје следеће две тачке: 1. сваке године да се држи састанак, и 2. да се програм странке мења према приликама.

Др. Милетић примети, да се види, да говорник стоји на социјалистичном становишту, разложи у кратко становиште слободоумне народне странке на основу постојећег друштвеног реда, но у духу и правцу демократије; и примећава, да говорнику као социјалисти на овом збору нема места. За тим устаде

Мита Поповић из Сомбора и изјави, да он у свези са својим садрузима усваја бечкеречки програм у име оног бирачког збора, којега су овлашћени заступати на овој конференцији.

Александар Сандић проф. из Нов. Сада устаје, те предлаже, да се установи дневни ред и да се у целости прочита бечкеречки програм.

Председник наговешћује, да се за бирачке конференције обично не поставља дневни ред, јер ваља баш из средине самога збора да се потакну предмети већања; гледе другог потраживања одговара, да је излишно, почим се мора претпоставити, да сваки онај, који је дошао на овај збор, мора познавати основ, на којим је заснована српска слободоумна народна странка.

Председник пита, да ли још когод имаде што да рекне у ствари поднесеног предлога, те како се нико не јавља, то позове бележника да прочита предлог Мише Димитријевића; пошто је ово учињено, ставља председник предлог овај на гласање и буде исти од стране бирачког збора у свој опширности усвојен.

Како је подне већ прошло било, то председник одлаже седницу на после подне, и заказује нов састанак за три сахата.

По отварању седнице у 3 сахата по подне дође на дневни ред питање о положају, што би га ваљали да заузму наши посланици на сабору у Будимпешти. У овој ствари буде пред збор изнесен и прочитан следећи одборски предлог:

да посланици српске народне опозицијоне странке заузму на угарском сабору опозицијони положај према влади, не везујући се ни са једном мађарском странком, у чему им се остављају одрешене руке с тим, да то према нашим народносним потребама удесе, поглавито, да слободоумни карактер српске народне странке очувају.

Др. Ст. Павловић изјављује, да би требало ударити нагласак и на грађанске потребе, те на основу тога тражи, да се речи „и грађанским“ ставе пред реч „потребама“.

А. Сандић жели да наши посланици обрате што већу позорност околностима и одношајима ратарског и занатлијског сталежа, јер је у народу нашем, вели, ратарски сталеж најпретежнији у Банату и Бачкој и по имању и по теретима порезним — а исто тако и сталеж занатлијски, те нека бар ратари и занатлије задовољени буду тим, кад знају, да се посланици и за њих изриком на сабору брину. Подноша у погледу истакнутог питања место поднесенога нов предлог који гласи:

Срби посланици на угарском сабору састављају клуб за себе, на начелу у уставној земљи најшире лојалне опозиције.

Др. Милетић одговарајући онима, који у програму траже напомену материјалних интереса, да се и како се по себи разуме, да се у демократичном програму српске народне странке по себи разуме, да посланици српски заступају и гласом својим потпомажу и материјалне, народно-привредне интересе народа, с тога да није у том погледу нужна попуна програма.

Председник наваћа у разјашњење овога, да су наши посланици и до сада водили бригу о материјалним питањима и да су у оваким питањима обично гласали са опозицијом, која свагда тражи што већу олакшицу у државним теретима.

Јаша Томић изјављује да у угарском сабору нема демократске странке; тражи од наших посланика стварање странке, која се за хлебац брине и која би у демократском духу од свију странака најдаље ишла.

Др. Милетић очитује примедбу, да предговорник стоји на социјалистичном темељу; да је овај збор сазван на договор странке, која стоји на слободоумном демократском основу, да је предговорнику просто, са својим једномишљеницима зборове под својом и њином одговорности држати, али да присталице друге какве, конзервативне или социјалистичне странке немају право, и пута, умешати се у круг и збор ове слободоумне народне странке, и договору јој сметати. Говорнику нема у овоме збору места.

Др. Ника Максимовић прихваћа такођер одборски предлог без икакве измене или допуне.

Председник изјављује да сматра дебату у овом питању довршеном, пошто се нико даље није пријавио за реч; наваћа да имаде управ три предлога: предлог одборски, предлог одборски са допуном др. Ст. Павловића и предлог проф. Александра Сандића. Ставља на гласање предлог одборски; пошто се збор изјави за исти, то тим по себи отпадају остали предлози.

За овим дође на дневни ред питање о организацији изборног кретања. У овој ствари узе реч

Др. Н. Максимовић: Најважнији задатак је скупштини, да приликом предстојећих избора посланика спроведе организацију и дисциплину српске народне странке. Питање о томе од највеће је актуалне важности. Узрок је многој неудаћи пре три године, што није било довољно организације и дисциплине. Није доста само установити програм, тај програм мора имати и својих заступника на дотичном месту. Програм српске народне странке није идеалан, који се неда остварити, његово реализовање зависи од будне свести народности и од снаге, која се у уставној борби за идеју народности залаже. Ова идеја овладала је у целој Европи, па мора продрети и у нашој земљи, у којој су народности у већини. Међу народностима показује се сада живљи народни покрет него икада; Словаци живо раде на томе, да пошљу своје народносне посланике на сабор, Романи напуштају пасивну опозицију, Немци се такође живље крећу, па ни ми Срби не треба да иза њих останемо. Посланици свих ових народности, у слози са хрватским заступницима, са којима имамо заједничке интересе, могу саставити знамениту странку на угарском сабору, која ће имати великог делотворног утицаја у свима пословима сабора. За нас Србе дакле не може бити равнодушно, колико ћемо бројем заступљени бити на угарском сабору. Ако се пак хоће, да дођемо у што већем броју на сабор, онда се странка мора организовати и увести строга страначка дисциплина. Тога ради треба у једном месту установити један централан орган за руковођење избора, у изборним срезовима изборне среске, а у појединим местима среза местне изборне одборе, који ће стојати у живом међусобном саобраћају. За седиште централног изборног одбора најзгоднији је Нови Сад. Нови Сад је срце овостраног Српства, ту је највећа наша интелигенција, ту је наш народни орган, који ће најбрже распростирати на све стране одборска наређења. У централни одбор нека се изберу десет чланова из Новог Сада, а из сваког изборног среза по два члана, и то они срезови, који су заступљени у овој скупштини, нека означе те чланове одма, а ова скупштина ће их изабрати, а они срезови, који нису овде заступљени, нека означе у својој среској изборној скупштини особе, које да уђу у средишни одбор. Пошто смо се ми сада установили као једна велика народна странка, изборни срезови ваља да постављају кандидата у споразуму са централним одбором, јер само тако постаће ти кандидати кандидатима не само изборног среза, него целе странке. Овако је свугде, где има развијеног партајског живота, па тако треба да буде и у нас, ако се жели да очува јединство странке. Овим се неограничавају поједини изборни срезови у слободи иницијативе, него се њиховим кандидатима даје још већа важност и морална потпора.

За тим предложи говорник овај предлог за одлуку:

да посланици српске народне опозицијоне странке заузму на угарском сабору опозицијони положај прама влади, не везујући се ни са једном мађарском опозицијоном странком, у чему им се остављају одрешене руке с тим, да то према нашим народносним потребама удесе, поглавито, да слободоумни карактер српске народне странке очувају. Узима реч

Мита Поповић из Сомбора те изјављује, да и он прима поднесени предлог, но стим додатком да се изоставе речи „у споразуму са централним одбором“, јер да ово изгеда, као наметање кандидата дотичном срезу и ограничење слободне воље и слободног избора при поставци кандидата.

Председник разјашњује, да оде не може бити говора о наметању кандидата, пошто је изриком наведено, да срез поставља кандидата „у споразуму“ са централним одбором.

Др. Младен Јојкић устаје такође против потраживања М. Поповића, јер не налази логичне конзеквенције у његовом поступку, којим прима онај део предлога, што се односи на склапање централног одбора, а одбацује други, који је тек логична конзеквенција првог.

Др. Ст. Павловић изјављује да пристаје уз предлог М. Поповића и наваћа, да баш разлагања др. Јојкића нису логична, јер да је на првом месту меродавно мњење изборног среза односно бирача овога.

Мита Поповић устаје по ново у обрану свога захтевања, које мотивује још и тиме, да је сремски збор са срез више од централног одбора.

Зорић из Тителa слаже се с предлогом одборским, јер исти одговара потребама особито оних изборних срезова, где имаде много на далеко расутих општина.

Мита Поповић изјављује, да он прима предлог ако се истом дода уметак „да централни одбор неће наметати кандидата“.

Др. Војновић из Бечеја усваја такође предлог одборски.

Како се ни један говорник у овој ствари више не јави, то председник даје завршну реч референту.

(Свршиће се.)

Изборно кретање.

— **Др. Михаило Полит-Десанчић**, посланик на угарском сабору **уздинског изборног среза**, намеравајући посетити свој срез, кренуће се из Новог Сада први дан ускрса 12. (24.) априла и доћи ће лађом на ноћиште у Тител. Сутра дан у јутру, други дан ускрса одпутоваће из Тителa пут Перлеза, где ће неколико сати пробавити и одакле ће тај исти дан отићи у Уздин, пролазећи кроз села од Перлеза до Уздина. Трећи дан ускрса даваће у Уздину опширан извештај о своме многогодишњем саборском раду. Тај исти дан после подне посетиће Црепају, где ће такође својим бирачима полагати рачуна о своме раду на политичком пољу и где ће преноћити. У среду 15. (27.) априла одлази из Црепаје у Ново Село, где ће такође држати извештајни говор о своме раду, а за тим вратиће се преко Панчева у Нови Сад.

Заиста ово ће бити значајни дани, у којима ће се један од најодличнијих Срба лично састати, упознати и разговарати са својим врсним бирачима, који су у толико прилика сјајно засведочили своју политичку и народну свест избором човека, који је са свога опште признатог рада пронео име своје, свога среза и целога српскога народа и у најдаљије крајеве широкога света. Од познатих родољуба у уздинском изборном срезу извештени смо, да тамошњи бирачи спремају врло срдачан дочек своме посланику. Др. Полит полази сада први пут свој срез и нема свесног Србина, који не би желео, да се она веза, која је до сада постојала између њега и среза му, овом ретком и ванредном приликом још већма учврсти.

— Из Шајкашке пишу нам:

Пре неколико дана путовао је овуда по шајкашким местима Николић, солгабиров тителског среза. Са својима начелним пријатељима је, као обично по свом начину, тесно, искрено шаптао, шуровао, и наче радо се поздрављао, предусретао и забављао са млогима, а походио је и тражио неке, за које он иначе не хаје, као ни она за њега. То његово путовање и хаузирање неки су тумачили као званично, у ствари долме, као владин комесар. Други су нагађали, да се мисли кандидовати за земаљскога посланика. Сад је јавно и извесно, да је Николић владин кандидат у Шајкашкој. У Тителу га истакоше неки, па и по осталим местима зује о томе, особито у онима, где има Несрба. Ко га истаче? Ко ли ће радити за њ? — Лако је погодити. Зна се, да нису и не ће равнодушни бити сви часници, званичници, намесници, штрекеншефови и како ли се зову на долми, које општине не постављају А не ће фалити нити треба сумњати и о онима под истрагом стојећима бившим општинским часницима, који пре 4 године беху суспендовани и који непрестано, избором по њих успешним, верују у повратак свој. Али су опет за то на опрезу и они, који су и радили и једва дочекали промену . . . Зна сва Шајкашка, да јој ваља црну пегу с образа новим избором скинути а не још црњу навући.

— Из товаришког изборног среза добисмо ове вести:

У нашем изборном срезу, кога сада на пештанском сабору заступа познати пештански адвокат Фунтак, истакла су се већ два нова кандидата: Карло Нађ свршени правник и К. Харликовић апотекар паланачки, обојица владине партије. О Фунтаку нема нигде ни говора, јер он се замерио неким општинама, што их није по њиховој вољи заступао, не толико на сабору, колико пред властима и судовима. При бирању посланика у овом срезу гледало се до сада понајвише на то, да се изабере такав човек, који ће заступати не интересе опште, него интерес појединих људи, особито оних, који су имали какове парнице. Садашњи кандидат К. Нађ узда се у званичну помоћ свога стрица солгабирова, а Харликовића подпомагаће апотекари, који су јако озлојеђени, што се свуда без икакове нужде и једино у интересу појединих особа множе апотеке, па желе, да овој злоупотреби на пут стану. Наравно, да оваки кандидати са својим сепаратним интересима не могу бити по вољи целом изборном срезу, а Србима и осталим Славенима, који су у овом срезу у огромној већини, баш никако. Срби

ЛИСТАК.

ДВА ДАНА У РИМУ.

Драги пријатељу!

Како је год. 1875. Маркова посестрима са кршних висова покликнула „Земан дође, ваља војевати“, потекоше браћа са свих страна, да се свој своме на невољи нађе; том се приликом и ми чак из Рима а са петровога трга вратисмо завичају своме. Пак кад се већ после неколико минулих лета опет сваки свога посла латио и у велико већ ради, ваљда не ће бити никоме криво, ако и ти мени на разгледање Рима одмах јоште овога тренутка на крили свога уображења а на трг св. Петра дођеш.

Ма да смо ми овај трг светога Петра на Ватикану видели, не ће бити ипак згорег још мало на њему позабавити се.

Дужина овога трга до цркве износи 1034, а ширина 588 стопа; он је разноврсним великим каменом постављен, а веле, да је његово постављање стало трошка 88.000 шкуда.

Двориште петрове цркве (која да има, као код нас, уобичајених врата и капију, назвали би га портом) има округао облик, ког му дивна колонада даје, а која изгледа као какав огроман круг, ком би једну четвртину од истока, ради улаза у средину његову, а једну четвртину, да се из њега са запада у цркву св. Петра уђи може, исекли; дакле остале су две четвртине колонаде и оне образују овај красан округ. — Колонада је овим распоредом изведена: Као што видесмо у округ, постављено је четир реда стубова, који тим распоредом три ходника сачињавају; од тих стубова четиређошкастих има 88, а округлих дорских стубова 284 на броју и то сви од камена; они су каменитим кровом покривени, по ивици тога крова уздигнут је каменити гитер, а по њему понамештани су симетрично 166 у камену резаних светитељских статуа; крајеви ове колонаде од округлога краја њиховога пружају се правом линијом према цркви св. Петра. Ова лепа колонада грађена је за време папе Александра VII. а градио ју је знаменити неимар, односно кипар Бернини; прича се, да је то грађење стало 850.000 шкуда.

На кургу овом као украси служе: на среди један обелиск, коме као на центруму овага круга, са осам страна бојадисано камење пута означује, он је са шеснаест ниских каменитих ступчића, који су гвожђем један за другога скопчани, ограђен; овима даље опет са два камењем означена округа назначена су и сразмерна четир места, камо су елегантни канделабри за плин смештени. Обелиску од југа и севера, а пред колонадама, смештена су два, а 43 стопе висока водоскока, једна цев на среди 18 стопа висока, а около десет нижих и мањих на ниже воду бацају тако, да у целоме вид пирамиде даје; вода пада доле на округао повелик каменити штит, који у просеку има 15 стопа, са овога опет у јошт већу карлицу, које је просечна мера 28 стопа, а из ове опет сасвим доле у широко и пространо корито, које је каменитим ступчићима ограђено; овај водоскок, кад се према сијајућем сунцу посматра, види се у њему разних боја, између којих се најпластичније истичу оне дугине. Кад би се од земље до врха, камо скачућа вода допире, мерило, изнашла би се мера од 43 стопе; те су фонтане по нацрту Карла Мацерне зготовљене. Обелиск овај са крстом, који му је на врх постављен, висок је 132 стопе, тежину му цене на 963.537 фуната. Из Хелијопоља у Рим донео га је Калигула, а поставио га је у циркус; а г. 1586. Дом. Фонтана, са тешком муком, а великим трошком (око 38.000 шкуда) и великом опасношћу на ово место постави га. Вредно је и ово споменути, да се то мучно подузеће у мало осуђетило није, да се није, као што причају, у последњем одсудном тренутку међу простим гледаоцима нашао човек, који саветоваше, пајване и једенке непрестано влажити, и тим се начином намера оствари. То је, као што казују и као што се и на њему види, једини обелиск у Риму, који није био оборен, него се у целости сачувао. — Колонада ова са својим обелиском и водоскоцима у целини врло велик и добар утисак не само на нас, него и на свакога мора да чини. — А сад ћемо се приближити цркви св. Петра.

На овоме месту, где је ова у свету чувена црква св. Петра, био је негда циркус Калигулин и Неронов, у ком је по предању католичке цркве св. Петар мученичком смрћу уморен. Неки опетк томе додају да је год. 90. после Христа, С. Анаклет на том месту а над гробом св. Петра богомољу засновао, и да је доцније на молбу папе Силвестра I. цар Константин (велики), као и многе цркве у Риму, тако и ону пређашњу на овом месту саградити дао. Истина, да се историјски податци са реченим баш не подударају, али ће бити свакојако истине у томе, да је црква св. Петра у четвртом веку саграђена била. Год. 800 у овој је цркви Карло велики из руку папе Лава III. примио римску круну; доцније су папе и више краљева у тој цркви крунисали. Но како се та Константинова црква рушењу и паду клонити почела, то год. 1450. папа Никола V. нову градити поче.

(Наставиће се)

су некада у овом срезу живу српску свест показивали избором Срба посланика, која се у последње доба изгубила са личних, себичних тежња. Срби су некад тражили и израдили, да изборно место буде Товаришево у место Бача баш за то, да могу тим лакше Србина изабрати. Као радосну појаву могу вам саопштити, да ће се приликом предстојећих избора Срби у заједници са осталим Словенима опет показати на пољу уставне борбе тиме, што ће поставити и од своје стране посланичког кандидата. Колико сам до сада разабрати могао, намеравао се поставити за кандидата један одличан **српски свештеник**, који и по својој способности и по угледу, кога има у своме и страном народу, заслужује, да му се поверење овога среза поклони. Товаришки срез састоји се из петнајест општина, између којих има шест српских, три шокачке, три словачке и три немачке општине. Ако се дакле Срби са осталим Словенима сложе, на чему се сада живо ради, избор Србина посланика осигуран је.

Поговара се, да ће и бивши бачки велики жупан Десидерије Громон за кандидата ступити. Но ми овоме гласу не можемо да верујемо, јер исти је сада под конкурсом, а кад би га и скинуо, сувише би рано било за њега, да се опет истиче на јавном пољу. Такови људи треба да проведу у миру дуго време, — бар док се много шта незаборави. Но и без тога зна се, ко је Громон, па не верујем, да би Срби уз њега пристати могли, а најмање сада, како желе овај срез опет за себе извојевати. (Овој појави у товаришком срезу ми се само радовати можемо и желимо тамошњим Србима и Словенима добар успех у њиховом родољубивом раду. Још један пут позивамо наше пријатеље из свих изборних срезова, где су Срби било у већини, било у знатнијој мањини, да нам саопште и најмање појединости о изборном кретању. Најбоље би било, да се у томе погледу обраћају на централни изборни одбор српски у Новом Саду, који ће их у свему својски подпомоћи. — У.)

Политички преглед.

У петак 3. о. м. претресани су у **српској народној скупштини** владини законски предлози о белеговини, о порезу на дућан и духан. Порез на дућан велик је по том предлогу 1 до 5000 динара; за свако повишење промета од четир по хиљади повишава се порез од пет по хиљади. Расправа је трајала од 8 сах. за јутра до 8 сах. у вече, само је у по дне на 2 сах. прекинута. Министар финансија, Мијатовић, разлагао је и доказивао, да су ти порези нужни зарад државних финансија. Предлози су за тим једногласно примљени. На крају седнице прочитан је кнежевски указ, којим се влада опуномоћава, да скупштини поднесе предлог о неким изменама у уставу. У суботу је поднет скупштини државни прорачун, који је после четир сах. ђенералног расправљања примљен за подлогу специјалне расправе, у којој је такођер примљен. По томе је скупштина одложена до 4. маја.

По најновијим вестима, ситуација у **грчком питању** овако изгледа: Силе сматрају, да је Грчка својом последњом нотом пристала на њихов предлог, и цариградски заступници већају већ о даљем modus -у procedendi. Они ће пре свега Порти саопштити грчку одлуку и од ње у једно заискати, нек и она прими тај предлог и даде на знање, како, под којима модалитетима мисли предају обавити. По што се јевропска гранична пруга врло мало разликује од оне, коју Порта сматра као крајњу меру својих уступака, то силе толико мање сумњају, да она не ће пристати на њихов предлог, што је Асим паша пре неколико дана великим заступницима полузванично рекао, да је Турска вољна, пристати на то. Што се Грчке тиче, она је канда вољна, да и комора рече своју о новој граници, те да је најпре она одобри, па тек онда да се приступи делу, тј окупацији и анексији нових области. Дипломатија пак мисли, да је то излишно, јер овде се само ради о томе, да Грчка прими поклон, што га јој Турска, по жељи Јевропе, даје. Ратификација коморе могао би се, по назору сила, само поднети уговор, којим се Грчка обвезује, да ће примити на се део отоманског државног дуга, колико долази на нове грчке области, и да ће веру и приватни посед мухамедовског становништва пазити и чувати. Хоће ли Грчка пристати на тај назор, и то ће се скорим знати.

Талијански лист „Дирито“ донео је у свој опширности идентичну ноту сила од 23. марта о грчком питању. У њој је тачно обележена **нова грчка граница**. Она овако изгледа: Почиње близу провалије Каралик-дервенатске између утока Саламбрије и Платамоне, четир километра далеко од последњег места, савија се пут запада, иде ланцем брда, пролази најпре између Незекоса и Аналипсиса, хвата се венца брда Годамана, спушта се отуд на југ, па иде косом Олимпа, хвата се кокинопетранске висине, те од Кокинопетре, држећи се једнако те висине, пролази западним правцем између Лигаре и Дервени-Мелоне, док не допре до врх брега Киритра. Одатле иде граница пут југа, те се хвата десне обале реке Ксерађа (Europus), иде водомеђом пут југозапада, те се пење на врх висина, што леже северно више села Торка; одатле са вија на северозапад пут Димнице и све иде водомеђом, остављајући Турској село Елеотеро-Конон. Док још не допре до Димнице, од прилике 18 километара далеко од реченог места, пруга се, идући све водомеђом, савија на запад, пролази поред села Хамуриста, Гакранона и Ђорђице, док не допре до Крачова. Идући одатле гребеном брда пут југа, прелази пруга преко хрпта брда Зигоса, Доћима и Перистера, те допире до реке Арте, идући јаругом, којом се кишњица најкраћим путем са врха Перистера спушта у ту реку, и пролазећи мимо села Каларита и Михалица. С оне стране од ових последњих тачака иде долином реке све до ушћа њеног у море.

Петроградски универзитетски суд осудио је 3. о. м. многе **универзитетске слушаоце**, ђаке. Од 204 ђака, који су окривљени били, да су приликом универзитетске славе учествовали у демонстрацији, напереној на тадашњег министра наставе, Сабурова, ослобођено је само 15 њих. Но казне су доста слабе, само је 18 релегисато, отпуштено из универзитета, а 71 оптуженик осуђен је на неколико дана затвора. Њих 100 добили су укор. Кад је бар. **Николај** примао ресор министра просвете, држао је пред министарским чиновницима беседу, у којој је особито нагласио, да свако, ко ради на пољу народне просвете, мора строго закон слушати и савесно дужност своју испуњавати. При зајединичком раду ради постизања опште мете може разних назора бити, али ти назори морају бити последак најдубљег унутрашњег убеђења. То пак не може и не сме ником стати на пут, да не остане на земљишту законитости, јер само на том земљишту могу се сви сложити.

Како су **последњу ноћ цареубице** провеле, о томе јавља „Голос“ ово: **Рисаков** је дуго говорио са свештеником и причестио се; могао си га видети, како сузе рони и јаванђеље чита. И Михајилов се дуго разговарао с духовником, али се није причестио. **Кибалчић** се препираше, не хтеде се причестити и на послетку замоли свештеника, нека га остави на само. Шељабов и Перовскова не хтедоше ни по што никаку духовничку услугу примити. Перовскова леже око 11 сах. спати. Кибалчић напише писмо брату свом. И Михајилов је писао својим родитељима; то је писмо пуно ортографских погрешака. Перовскова је још пре неколико дана својој матери писала. Шељабов је такође писао својим сродницима, па око 11 сах. легао да спава. Чини се, да су Кибалчић и Перовскова најмирније последњу ноћ провели. У 6 сах. у јутру буду осуђеници пробуђени, те посрчу тој. На то им обуку осуђеничко одело, изведу их у двориште тамнично, попну на осуђеничка кола и свежу, те одатле право на губилиште.

Баш у очи римокат. ускрса стиже из Петрограда вест, која је својим великим значајем подобна, да западној дипломатији поруши мир и одмор, ком се мислила за дан, за два одати. **Скобељев је пошао на Мерв.** Била је реч, да су се Руси са свим махнули средње-азијске експедиције и да је Скобељев позван у Петроград на траг. Прошло је томе већ три недеље; западни новинарски и дипломатски свет очекивао је сваки час вест, да је славни војсковођа стигао у Петроград. Кад, али место у потврду томе, стиже из северне престонице глас, да је Скобељев из Красноводска кренуо пут истока и да је већ у Келату, дакле на пола пута од последњег руско-туркоманског разбоја, од Геок-Тепа до Мерва. Може се мислити, какав је утисак та вест на западу учинила. На Русију се дигла читава граја; криве је, да је подмукла и вероломна, — као да је она коме дала реч, да не ће у Азији ништа радити. Наставком руске експедиције у Азији да богме да су Инглези највећма погођени, њих се ствар највише тиче. С тог инглеска преса иште јасна разјашњења о последњим покретима скобељевљевим, да се не би поновила стара ера неповерења и зависти међу Инглеском и Русијом.

ДОПИСИ.

Б. Л. **Панчево**, 1. априла. (Наша певачка дружина. † А. Бачвански.) Већ од дужег времена не добисте никаквог гласка из нашег места, па судећи по том мислио би човек, да код нас баш ничега нема, што је спомена вредно. Међу тим би било вазда предмета за претрес. Но ја ћу се само једног придржавати, који ће надам се, сваког пријатно дирнути, а то је наше певачко друштво. До сада сте у последње време свикнути били слушати о опадању свију певачких дружина, па такође исто и о нашем, па је често и неправедно која опора у тој ствари пала — наравно из добре намере. Међу тим ствари код нас најбоље стоје. Наше певачко друштво приредило је прошле године три редовне беседе и једну вечерњу забаву у очи нове године 1881, учествовало је даље једном песмом при концерту у корист сиромашних ученика на овдашњој вишој реалци, као и на концерту у корист црвеног крста, где су и друга друштва певала и пожњело је опште признање, да се од свију друштава одликовало.

Осим тога се наше друштво постарало, да нашој публици осим беседа пружи прилику, да јефтино и пријатно за време поста зимње вечери проведе. У тој цели створи се дилетанатско позоришно друштво, које је под фирмом „певачког друштва“ представе за разне добротворне цели приређивало. Тако би једна представа у корист земљетресом пострадале загребачке српске православне црквене општине приређена, од које је чист приход од 100 ф. већ на своје опредељење послат. Осим тога приредило је наше друштво више представа на добротворне цели, специјелно признање пак заслужује последња представа „Човек без предрасуде,“ шаљива историјска игра у 5 чинова од Сахер-Мазоха, коју је ово друштво, ценећи несретно стање ослепелог глумца А. Бачванског — тог учитеља српске новије позоришне вештине — њему у корист приредило и чист приход исте представе у своти од фор. 116.60 преко друштвеног тајника му послало. Вредно је било ослабелог глумца видети, кад је, спремајући се да онако слеп Молијерова „Тврдицу“ одигра, новце примио. Бачвански је у последње време чешће и као слеп на позорницу излазио, да би само ужитак за своју породицу — која у Пешти живи — набавио, јер за себе није никаквих потреба имао, пошто му је дарежљива рука уваженог српског сликара-вештака г. Стеве Теодоровића у својој кући стан и израну бесплатно давала. Бачвански се хтеде панчевачкој публици на указаном отликовању лепо захвалити и показати, да је тог сећања достојан, па се спремаше, да 2. (14.) априла са неколико својих другова београдске позорнице а уз припомоћ овдашњих дилетаната „Лудвига XI.“ прикаже. Али Бачвански једно, а судбина друго. Изненадна смрт отрже Бачванског из наше средине — нема га више међу живима. Само нам остаје пријатна успомена на његово неуморно делање за поболшање наше позорнице. У суботу 20. марта сахраниште тело уваженог покојника, чији сандук многобројним венцима окићен беше. И наше друштво послало је умрлом Бачванском по својим изасланицима, Паји Николићу, тајнику, К. П. Јовановићу, одборнику, и ликовођи М. Топаловићу, лавор-венац, који су ови на сандук положили. Спровод беше красан, а на гробу покојникову изрекоше му два ученика његова и ваљани Глиша Гершић његову имену достојну беседу. Овај последњи нацрта особито вешто тегобан живот покојников и заврши речма, да му се сад лавор-венци дају, а за живота му беше само трнов венац пружан.

Толико за сад о овим полу пријатним а полу тужним вестима. Другом приликом више.

Из Башахида 27. марта. Од времена администраторства у цркви је и школи нашој тако жалосно стање наступило, да сваки, коме ова два „светилишта“ народна на срцу леже, мора са стрепњом запитати, докле ће тако трајати и може ли се том злу на пут стати? Није ми овом приликом намера, да о нереду који у цркви влада говорим, јер је фамозна она посланица неколицине бачких попова, у којој свога првосвећеника слабим умно и телесно називају, и од мирски власти уважање реда у цркви захтевају, — и сувише доказала, да је у цркви нашој „дар мар“. Овом приликом оћу да говорим о школи нашој, која је са свим у закутак потиснута. Факта, која ћу доле навести, истина да су локалне природе, али такова несрећа може данас или сутра и другу општину задесити, зато ћу целу ствар односно школе и учитељства у Башахиду на јавност изнети. У фебруара месецу 1880. год. обратио се Мата Грујић, остарели учитељ Башахидски, на црквену општину с молбом, да му ова мировину одреди, пошто је он ослабио, оболео и остарио и не може више у школи са успехом делати. У седници црк. скупштине дана 14. фебруара 1880. држаној под бр. 8. узета је горња молба у претрес, и пошто се је општина о истинитости свију у молби тој поменутих навода подпуно уверила, решила је, да се молба М. Г. уважи, с тим да исти од 1. октобра исте године редовну годишњу пензију од 250 фор. уживати и из благајне црквене општине редовно месечно у напред примати има. Уједно је м. шк. одбор упућен, да ради отварања стечаја и евентуалног попуњења учитељског места на III. и IV. разреду у смислу закона поступи. Решење је ово умировљеном учитељу М. Г. прочитано, који с благодарношћу прими одређену мировину. Пошто су све законске форме на длаку испуњене и пошто је нов избор учитеља дана 29. августа пр. г. редовно обављен послата су сва акта у смислу §. 68. школске уредбе, слав. епарх. школском одбору у Тамишвар на потврду. Исти је под 4. септ. пр. г. бр. 192—III. поменути избор потврдио и сва акта високом народном школском савету на даље званичење упутио. После свега овога, и пошто је изабрани учитељ и предавања у школи одпочео, прохте се умировљеном учитељу М. Г., да кшефтује, (овде се наводи покушај „кшефта“ са новим учитељем, но то неможемо саопштити У.) што му је он искањем и полученьем пензије место начинио. Наравно да нови учитељ није горњем захтеву М. Г. за доста учинио, и кад је м. шк. одбор њега против незаконог захтевања М. Г., у заштиту узео, попретио је пензиовани М. Г. да ће он показати м. шк. одбору и да ће на ново у школу уведен бити, јер Н. Ш. С. у седници својој од 9. октобра пр. г. под бр. 290 реши да се М. Г. све дотле за учитеља сматрати има, докле се обвезно писмо, којим се исти у пензију ставља, у три примерка не напише, и од политичне месне власти не потврди.

Дакле решења црквене скупштине православне тек онда постају правомоћна, када их м. политична власт потврди? (Овде се подиже жалба на шк. савет, но ми смо се известили о поступку у таким стварима, и добисмо објашњење, да се при пензионирању учитеља захтева извесно оверовљење пензијоног акта, односно обвезе општине, од стране политичне власти, да обвеза општине постане сигурна, и да је то што је школски савет тражио. У.) Решење горње је тек 16. фебруара — дакле тек после 5 месеца и по — општини достављено. Општина је сходно горенаведеном требовању обвезателно писмо у 3 примерка сачинила, од стране председништва и чланова црквене школске скупштине и м. ш. одбора подписала и високом месту без клаузуле одобрења политичне местне власти оправила, с тим да она своја решења не може поднашати потврди пол. власти, а Н. Ш. С. ако такову санкцију треба, нека својим путим потражи. (Мислимо, ако треба таке санкције, да тражба неће бити ствар шк. савета. У.) Одма у почетку је општина ваљано изистављени извод записника седнице црк. скупштине од 14. фебр. пр. г., којим се М. Г. мировина установљава, предпостављеној власти послала, у нади да је тиме дужност своју испунила, но пошто је Н. Ш. С. за ову формалност запео и обвезно писмо у 3. примерка захтевао, то је и томе под 19. фебр. о. г. бр. 5. задоста учинила, и тиме је мислила да је са учитељима својима и школама на чисто, у толико пре, што је у извештају своме нагласила, да она из својих редовних прихода вероисповедне школе у месту издржава, да политична власт ни једну потуру на нашу школу не прилаже и да је школски фонд састојећи се из 120 ланаца најбоље ораће земље за издржавање школе и учитељства установљен, и на српску верозаконску школу башахидску укњижен. Али се је љуто у нади својој преварила, јер ју је Н Ш. С. са новом посланицом од 12. марта бр. 19. усрећио, у којој се сада општини налаже, да Мату Грујића у школу увести и наставу деце њему предати има. (Држимо, да се могло причекати са повратком пензијонованог учитеља, и тиме одпуштањем новог учитеља, до накнаде пропуштеног политичног акта. — У.)

У смислу §. 126. в. има се м. шк. одбор постарати, да у случају болести учитеља настава уштрба не трпи, а учитељ тај, кога Н. Ш. С. силом у школу жели увести, болестан је, и никада није доказао општини да је оздравио, по томе баш да Н. Ш. С. пензионовање М. Г. поруши, и учињени избор новог учитеља уништи, опет не може закратити м. ш. одбору, да у смислу горњег §. поред доказане немоћи и болести М. Г. млађу и здраву снагу у школу уведе.

Нека ми је дозвољено још запитати је су ли при решавању горњег предмета сва акта проучена, је ли прочитана својеручна изјава М. Г. да је слаб и болан, и да не може више у школи делати, је ли овај правоваљаним доказима потврдио, да је на ново оздравио и помладио се да без уштрба у школи делати може. Да ли са уважањем болног учитеља скоро 80% срп. деце из школе неизводе и комуналном инспектору врата широм не отварају, да се за наставу те деце побрине? Је ли ова општина, која је од својих уста откинула 120 ланаца земље и школи великодушно поклонила, заслужила, да је висока власт кињи и багателише и под куратели политичне власти ставља и на послетку, да поред све жртве, децу своју неупућену и необразовану гледати мора? — Али народ је жив, он ће сироче своје у срцу носити, и биће и сада и свагда на бранику. (Пошто је допис од уважени местни људи дошао, то смо после обавештаја ово саопштили, да се већа пажња на ствар обрати. — У.)

Више чланова м. шк. одбора башахидског.

Нови Сад, 7. априла. О дану збора српске народне странке била је у вече у осам сати у дворани српске читаонице велика вечера, коју су гостољубиви Новосађани приредили у почаст страним учесницима у бирачком збору. Искупило се преко стотину гостију. Првом здравицом поздравио је вредни председник српске читаонице др. Лаза Станојевић као домаћин искупљене, као своје госте. Затим је М. Димитријевић наздровио др. Светозару Милетићу, који није могао учествовати у банкету. Ст. В. Поповић наздравио је др. Политу, а др. Полит својим посланичким садруговима, др. Н. Максимовићу, А. Хаџићу и Миши Сабовљевићу који су с њиме заједнички заступали интересе народне. Др. Максимовић наздравио је изасланицима уздинског среза Добројевићу а особито своме презимењаку старини Тоши Максимовићу као банатском чики, познатом родољубу и поборнику народном од тридесет и више година амо. Проф. Милан Јовановић и др. Младен Јојкић наздравили су Сомборцима, Лаза Каћански перовођама збора. Затим су текле здравице редом свима изборним срезовима, нарочито Шајкашима, Бечејцима и бечејском ветерану на пољу уставне борбе Арону Војновићу, Сенто-

машанима, Вршчанима и т. д. Са великим одушевлењем примљена је здравица српском свештенству и његовим присутним представницима Светозару Поповићу, Лази Каћанском и Милану Ћирићу. У здрављењу и живом разговору провело се време и последњи гости разиђоше се тек пред зору.

— Како ћемо у идућем броју донети свршетак дебате на бирачком збору, то за сад јављамо да су у средишни одбор изабрани за Нови Сад: др. Св. Милетић, др. Мих. Полит-Десанчић, др. Вучетић, Тоша Хаџић, Миша Димитријевић, Паја Гостовић, Ст. Јефтић др. Мл. Јојкић, Коста Рајић, др. Л. Станојевић; за уздински срез: Тоша Максимовић и Добројевић; за шајкашки срез: др. Милан Лакић и Тима Крестић; за старобечејски срез: др. А. Војновић и Лаза Каћански; за сомборски срез: Јустин Коњовић и Мита Поповић.

Течај самога избора саопшти ћемо у идућем броју.

НОВИЈЕ.

— Из Сегедина јављају 4. о. м., да вода опада. Како се време улепшало, то су насипи поправљени и утврђени.

— Грчка у свом одговору на идентичну ноту сила о грчко-турском спору иште, као што из Париза јављају, да јој саопште, хоће ли предложено решење одмах или бар за кратко време извршено бити и каква јамства хоће силе у том погледу да даду.

— Краковском „Часу“ јављају из Петрограда, како је цар Александар III. рекао, да би он одмах завео реформе, како би ступио на престо, да се промена на престолу у другим приликама догодила; овако пак не може одмах то учинити, јер би изгледало, као да попушта револуционарској страници.

— „Б. оп. нов.“ јављају из Петрограда, како је 30. марта у Гачини било велико царско породичко веће, на ком није био велики кнез Костантин Николајевић. Кажу, да ће се састати породички суд, да суди великом кнезу Костантину Костантиновићу, који је сад под строгим надзором у Павловску (близу Петрограда) интернигат.

— Изишла је 4. о. м. царско-немачка наредба, којом се наређује, да прва бранденбуршка уланска пуковнија, која је до сад у прајској војсци носила име цара Александра II., то име на веки задржи.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Изишао је 1. број

„ВЕЧЕРЊАЧЕ“

с овим садржајем: Гост на теферичу. Приповетка из живота. — Кад љубави не би било —? Песма. — Из Карловца у Лику и Крбаву. Путне белешке из године 1880. Написао Владимир Красић. — Киселица као храна. Од проф. М. Петровића. — Листак. „Полажајников дар.“ Књижевни преглед од М. Петровића. — Писма Павла Соларића митрополиту Стратимировићу. I. — Мисли. — Белешке. — „Вечерњача“ излази недељно на по табака и стаје на годину 3 фор. Претплата се шиље уредништву у Н. Сад. Осим тога прима претплату и књижара браће М. Поповића у Н. Саду. За Србију књижара Андрије Пурића у Београду.

ЗГОДАН ДАР СРПСКОЈ ДЕЦИ.

Изашла је из штампе књига

„МАЛЕ ГУСЛЕ“

нова збирка песама за српску децу

ПРИБРАО ИХ

ЧИКА СТЕВА.

Величина је 64 стр., а цена само 10 новч.

Сви су педагози сложни у томе, да поезија утиче јако на оплемењивање дечијега срца и обрановање карактера. Наша новија књижевност може се подичити лепим бројем песама, које су намењене узвишеној цели, да од српског подмлатка буде створен ваљан нараштај. У овој новој збирци песама одабрао је познати књижевник и дечији писац чика Стева 50-ину песама са уметничког и народног Парнаса нашега, а све у реченој цели. Половину тих песама спевао је омиљени песник чика Јова-Змај, а приређивач их је из разних списа прибрао овде у мирисну киту; уз песме и осталих наших песника иде и леп број одабранијих народних песама.

Збирка ова врло је леп и згодан дар српској деци у свакој прилици. Цена јој је 10 новчића. Поручиоцима дајемо на сваки 5 комада 1 на дар. Књижарима обичан књижарски рабат.

Сваку другу наруџбину обавља тачно и брзо У Новом Саду, у очи Лазареве суботе 1881.

Српска књижара

Браће М. Поповића.

Ред пловидбе

I. кр. повл. дунавског паробродског друштва почевши од 20. марта (1. априла) до 3. (15.) октобра 1881.

од **Новог Сада** у **БУДИМ-ПЕШТУ**: сваки дан, изузимајући петак око ½ 11 сати пре подне.

од **Новог Сада** у **ЗЕМУН**: сваки дан, изузимајући уторник после 4 сахата после подне.

од **Новог Сада** у **ОРШАВУ** и **ГАЛАЦ**: понедељником четвртком и суботом после 4 сата после подне.

од **Новог Сада** у **ТИТЕЛ**: средом и недељом после 4 сата после подне.

од **Новог Сада** и **САВСКЕ станице**: четвртком и недељом после 4 сата после подне.

од **Новог Сада** у **РУШЧУК**: понедељником и четвртком.

Нови Сад 20. марта (1. априла) 1881.

Оправништво.

ОБЈАВА ЗА ЗУБОБОЛНЕ.

Слободан сам мојим поштованим клијентима као и осталој п. т. публици до знања ставити, да ћу 7, (19.) априла у Нови Сад у гостиону „царице Јелисавете“ приспети.

С поштовањем

Др. В. ДИК,
зубни лекар.

Курс бечке берзе 7. (19.) апр.

5% металица	77.80
5% народног заима	7.825
Аустријска златна рента	93.75
Угарска златна рента	116.15
Државни зајам од 1860.	132.50
Акције банчине	822.—
Сребро	—.—
Ц. кр. дукати	5.54
Наполеондори	9.30½
Немачке марке	57.45

ИЗВЕШТАЈ „ПРВЕ ПАНЧЕВАЧКЕ ЗАЈЕДНИЦЕ ЗА ВАЂЕВИНУ“

за 1880. годину.

РАЧУН ИЗРАВНАЊА (БИЛАНС).

ДУГУЈЕ (Актива.)	фор.	н.
Благајна салдо 31. декембра 1880. —	18896	13
Зајмови на непокретност — — —	40861	80
Вађевине на удеоничарске књижице —	141978	20
Меница — — — — —	171535	06
„ реалног кредита — —	120286	—
Вађевине — — — — —	11559	67
Наших реалитета — — —	3477	99
Бонова — — — — —	—	33
Акција — — — — —	740	—
Разних особа — — — —	1722	39
Реесконтованих меница — — —	10200	—
Намештаја — — — —	1124	68
Менице дубиозног потраживања —	4110	—
Дужници — — — — —	43326	70
	569818	95

(Пасива) ПОТРАЖУЈЕ.	фор.	нов.
Бивши удеоничари — — —	7568	33
Улога — — — — —	261722	53
Имања — — — — —	288499	19
Камате за пренос за 1881 год. —	4284	70
Награда — — — — —	587	99
Резервни фонд — — — —	2922	21
Делимак за 1880. год. — — —	4233	60
	569818	95

РАЧУН ГУБИТКА И ДОБИТКА.

ДУГУЈЕ.	фор.	нов.
Доходарина — — — —	909	37
Камата на плаћања пре рока — —	111	06
Милостиње — — — —	46	55
Камата на имање бивших удеоничара	461	80
Камата на имање — — —	16638	97
Камата на бонове — — —	35	87
Кирија — — — — —	500	—
Пристојбина на уложне књижице —	331	48
Плате — — — — —	2459	91
Камате на улоге — — —	016600	06
Пристојбина — — — —	40	—
Намештај од ф. 1249 64 10% за употребу	124	96
Есконат реесконтованих меница —	2460	60
Трошкова — — — — —	1093	41
Награде — — — — —	587	99
Резервна фонда — — — —	1058	40
Делимак за 1880 год. — — —	4233	60
	47694	03

ПОТРАЖУЈЕ.	фор.	нов.
Уписница — — — — —	90	—
Камата од вађевине на удеон. књижице	9684	60
Есконта меница — — — —	20766	65
Есконат меница реалног кредита —	6828	06
Камата од вађевине — — —	1125	49
Камата наших улагача — — —	860	69
Камата разних одоцнења — —	257	42
Делимка од 1879 год. — — —	81	92
Провизија — — — — —	11	69
Камата зајмова на непокретности —	2740	80
Камата за пренос за 1880 год. —	5043	35
Судских трошкова — — —	179	36
Преписнице — — — —	24	—
	47694	03

Панчево, 31. децембра 1880.

В. БОБОРОН, с. р. управитељ. Л. ПРЕДИЋ, с. р. књиговођа.

Прва панчевачка заједница за вађевину.

Овај је рачун тачно прегледан и са свима се књигама потпуно слаже.

Одбор за надзор:

Ђ. МИЛОШЕВ с. р. Б. БОШКОВИЋ с. р. Л. РАДОСАВЉЕВИЋ с. р.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.

На упражњено место ликовође код вршачке српске црквене певачке дружине овим се отвара стечај.

Са овим звањем скопчана је годишња плата од 600 ф. а. вр.

Ликовођи спада у дужност да управља певачким кором, а за случај потребе да и децу из овдашњих српских верозаконских школа у хармонијском певању обучава. Избор ће важити, пробе ради, за једну годину од дана ступања у звање.

Сваки који жели да добије ово звање, има своју добро снабдевену молбеницу, року од 14 дана првог уврштења овога стечаја, да поднесе потписаном одбору и да докаже:

1. да је свршио консерваторијум,
2. да је хришћанин,
3. да зна српски или ма који славенски језик, и
4. да је слободан од војничке дужности.

Првенство ће имати Срби и компоницте.

Вршац 1. Априла 1881

УПРАВНИ ОДБОР

3—3 вршачке српске црквене певачке дружине.

СТЕЧАЈ

На основу закључка консисториалног под бр. 246/232 1880 год. овим се на смрћу Ј. Стевана Богдановића упражњено парохијско место II разреда у срп. прав. црквеној општини Тителској стечај расписује.

Надтицатељи имају своје са нужним сведочбама снабдевене молбенице до 3 (15) маја о. г. преко својих предпостављених власти потписаној консисторији подастрти.

У Новом Саду 31. марта (12. апр.) 1881.

3—3 **Консисторија епархије бачке.**

КУЋУ моју у лебарском сокаку под бр. 871. продајем из слободнд руке. Ко је вољан купити је, нека се обрати на мене.

Јован Грчић,
2—2 гимн. професор.

КУЋА умрле Војновићке под бројем 23. у Стари Бановци: 3 собе на сокак, затворен ходник, кујна, соба за млађе, шпајз, штала, шупа, подрум, бунар и башта, способна за дућан или крчму, продаје се из слободне руке. Услови код капетана **Екмецића у Новом Саду.** 1—3

РАСТОВИ ХВАТОВА И ПРИГЛИ

може се добити у Черевићу на дунавској обали. Цена се може дознати код

Тоше Златића,
2—3 у Черевићу у Фрушкој гори.

БЛАТНО КУПАТИЛО

„РУСАНДА“

у Меленцима (Торонталска жупанија)

почиње своју овогодишњу сезону 1 (13) маја. Исто купатило је обогаћено најизврснијим особинама блатних купатила у опште, те се с тога, по својој лековитости, може мерити са најбољим купатилима те врсте. Поглавито пак лечи следеће болести: шкрофуле, запаљења и трулеж у костима, сваковрсне ране, застареле ревматизме и костобољу, тврдине и отоке у појединим удовима, отоке у зглавковима, притегнуте жиле и услед тога згрчене руке, ноге, и. т. д. кожне болести, неуредан и прекомеран оток крви код женскиња, као и тако звано бело прање код истих, опште слабости услед недовољне крви, и. т. д.

Поред купатила налази се добро уређена гостионица (Restauration) као и станови за госте.

Купатило је својина потписане, која с готовошћу даје ближа извешћа.

Ана Клајић
1—6 у Меленци.

Поштованој публици Новога Сада и околине, слободни смо по ново препоручити нашу ново отворену радњу, коју смо за долазећу сезону **богато снабдели робом, најбољег квалитета и најновијег укуса**.

Осим **разноврсне мануфактурне робе**, правимо п. публику пажљивом на наше стовариште

ОСОБИТО ЛЕПИХ И ПОМОДНИХ ВУНЕНИХ, СВИЛЕНИХ И ДРУГИХ РАЗНОВРСНИХ

хаљина, регенмантлова, капута, црни мантила, фиши-а и огртача

разних кројева, како за **одрасле** тако и за **децу**.

Даље препоручујемо:

ЖЕНСКИХ ШЕШИРА И СУНЦОБРАНА

по најновијој моди.

На захтевање готови смо мустре и на страну **франко шиљати. Јамчимо за јефтину, брзу, солидну и тачну послугу**. П. п. молимо, да нас у нашем новом подузећу што обилније потпомогне.

С поштовањем

МАРКО НИКОЛИЋ и др.
2—3 у кући „Српске Матице.“

ПОЗИВ

НА

IX. РЕДОВНУ СКУПШТИНУ

удеоничара прве панчевачке заједнице за вађевину, која ће се 1. маја о. г. у 3 сахата по подне у мађистратској дворани са сљедећим дневним редом држати, и то:

ДНЕВНИ РЕД:

а.) Читање годишњег извештаја о раду друштвеном и већање о њему.

б.) Читање извештаја одбора за надзор, о годишњим рачунима и о предлогу за деобу делимка и давање апсолуторије управи и управљајућем одбору.

в.) Избор тројице скрутатора.

„ одбора за надзиравање, састојећи се из 3-ице чланова.

д.) „ управитеља и заменика му.

е.) „ управљајућег одбора.

ж.) „ двојице чланова за оверовљење скупштинског записника.

з.) Предлог управљајућег одбора да се у смислу друштвеног устава §. 89. ново коло отпочне.

Панчево, 1. априла 1880. п. р.

УПРАВА

прве панчевачке заједнице за вађевину.

§. 56. нашега устава гласи: Да би скупштина правовљане закључке доносити могла, нужно, је да су у њој најмање 60 чланова са 400 удела заступљени. 1—3

ОБЈАВА.

Пошто је 10. маја о. г. као на дан венчања Њег. царске и краљевске Висости царевића престолонаследника Рудолфа свеопшти празник, одгађа се овим овдашњи годишњи вашар, што у тај дан пада,

а одржаваће се дана 12., 13. и 14. маја 1881.

што се овим ради општег знања проглашује.

Земун, дне 12. априла 1881.

ГРАДСКИ МАГИСТРАТ.

1—2

Одговорни уредник др. Светозар Милетић. **Српска штампарија дра Светозара Милетића.**